

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat 4 november 2023/20 Chesjwan 5784, Wajera, Beresjiet/Genesis 18:1 - 22:24

Tanach blz. 30 - 41

Haftara: I Sjmoeël 1:1 - 20

Tanach blz. 539 - 540

Vertaler: Thea Koster

Commentaar: **Any Kalmanofsky** is als decaan en docente verbonden aan het Jewish Theological Seminary te New York.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Vrouwen van geloof

Awraham doorstond Gods lakmoesproef wat betreft geloof. God gebiedt Awraham om zijn geliefde zoon Isaak naar het land Moria te brengen en hem te doden. Awraham, trouw als hij is, aarzelt niet. Beresjiet 22 is misschien wel het meest geliefde en gehate verhaal in de Tora voor iedere lezer, ongeacht hun geloof. Zeker, generaties joden hebben moeite gehad om dit verhaal, en de vader en God die erin wordt afgebeeld, te begrijpen. Rasji, de elfde-eeuwse Franse commentator, kan de gedachte niet verdragen dat het Gods bedoeling was dat Awraham Jitschak zou doden. Hij schrijft: "God zei niet 'dood hem [שחטוהו]', omdat de

Heilige, gezegend zij, niet wilde dat hij hem zou doden. In plaats daarvan gebood God Awraham om “hem [להעלותו] omhoog te heffen” met de bedoeling om Jitschak de status van een offergave te geven”. (over Beresjiet 22:2).

Hoewel ik de motivatie van Rasji en de gevoeligheid van zijn lezing waardeer, lijkt het mij duidelijk dat God Awraham gebiedt zijn zoon te vermoorden. En voor mij is het net zo duidelijk dat God wil dat Awraham daartoe bereid is. Awraham bewijst dat hij godvrezend is [ירא אלהים, v.12], of wat de 19e-eeuwse Deense filosoof Søren Kierkegaard een ‘ridder van het geloof’ noemt. Hedendaagse joden voelen zich misschien niet op hun gemak met dit niveau van geloof, maar we vertrouwen er elk jaar op als we op Rosj Hasjana bidden: “Houdt U het beeld voor van onze voorvader Awraham die zijn zoon Jitschak op het altaar vastbond, toen hij zijn mededogen overwon om Uw bevel helemaal uit te voeren.”

Awraham slaagt voor Gods test, maar om dat te doen moet hij afstand nemen van fundamentele aspecten van zijn leven en karakter als patriarch. In belangrijke opzichten moet hij als man falen om een man van geloof te worden. Opmerkelijk is dat de vrouwen in de sidra Wajera het voortouw nemen en zich meer als patriarchen gedragen dan Awraham. De dochters van Lot, Sara, Hagar en de Sunamitische – het onderwerp van de haftara – nemen patriarchale plichten op zich. De daden van deze matriarchen – en opvallend genoeg gedragen ze zich allemaal als moeders in hun verhalen – bieden inzicht in de complexe rollen die vrouwen in de Tora spelen.

Hoewel mannen in de Tora redelijkerwijs als patriarchaal kunnen worden bestempeld, zijn er in de joodse traditie slechts drie officiële patriarchen: Awraham, Jitschak en Jaäkov. Wat deze patriarchen kenmerkt is dat ieder de tweevoudige goddelijke zegen van nageslacht en bezit ontvangt. Hun essentiële taak als patriarchen is het vaststellen en veiligstellen van hun erfenis door kinderen te krijgen en door eigendommen te verwerven en die te beschermen. Met andere woorden: ze moeten zich gedragen als vaders die het leven en de eigendommen van hun zoons beschermen.

Wanneer Awraham het mes heft om Jitschak te doden, gedraagt hij zich niet als een vader. Op dat moment, voor dat moment, geeft hij zijn rol als patriarch op en wordt hij een ridder van het geloof. Zoals elke Game of Thrones-kijker weet, moeten ridders de behoeften en noden van het lichaam opofferen om hun hogere zaak te dienen. Meer dan iets anders, belichamen kinderen deze behoeften en noden.

Het verhaal van Awraham zou voorbij kunnen zijn, en daarmee ook het verhaal van Jisraëel. Geloof alleen kan geen natie creëren en haar volk definiëren. Er moeten individuen zijn die opkomen voor de levens en eigendommen van hun kinderen. In de sidra en haftara van deze week zijn deze personen vrouwen. Zij zijn moeders die doen wat nodig is, zij het soms weerzinwekkend vanuit ons hedendaagse perspectief, om de levens van hun kinderen veilig te stellen.

Nadat ze de verwoesting van Sodom hebben overleefd, ervan overtuigd dat er geen mannen meer in de wereld zijn, slapen de dochters van Lot met hun vader om het leven voort te zetten en zijn zaad te behouden [ונחיה מאבינו זרע, Beresjiet 19:32]. Sara beveelt Awraham om Hagar en Jismaëel te verbannen om de erfenis van Jitschak veilig te stellen [כי לא יירש בן [האמה הזאת, 21:10]. In tegenstelling tot Awraham, die de ene zoon de wildernis in stuurt en een mes opheft om de andere te doden, kan Hagar het niet aanzien dat haar zoon Jismaëel

zou sterven [21:16 ,אל אראה במות הילד], en ze doet er alles aan om hem in leven te houden. Omdat ze de dood van haar zoon niet wil accepteren, gedraagt de Sunamitische zich ook als een anti-Awraham. Net als Awraham zadelt ze een ezel en neemt ze een bediende mee [2 Koningen 4:24; Gen 22:3] om de profeet Elisa te achtervolgen. Maar in tegenstelling tot Awraham zet de Sunamitische zich in voor het leven van haar zoon, niet voor zijn dood, en eist zij dat de profeet hem weer tot leven wekt. Als een gelovige vrouw gelooft ze dat haar zoon weer tot leven kan worden gewekt.

Gezien de levensondersteunende en krachtige rol die deze vrouwen spelen, is het gemakkelijk om te zeggen dat zij de helden zijn van hun verhalen, en misschien wel van Jisraëel. Toch blijft het onzeker of de Tora hen als helden beschouwt. Het is mogelijk dat de Tora dat niet doet. Zeker, de dochters van Lot en Hagar, als moeders van Jisraëls vijanden, maken geen deel uit van Jisraëls verhaal. Hoewel God de kant van Sara kiest, lijkt de Tora meer sympathie te hebben (misschien verrassend, gezien haar nageslacht) voor Hagar, die goddelijke openbaring en zekerheid ontvangt. De Sunamitische neemt het voor haar zoon op, maar het is de profeet Elisa die hem op wonderbaarlijke wijze weer tot leven wekt. Op het einde van het verhaal ligt de Sunamitische in nederige dankbaarheid aan de voeten van de profeet.

De Tora beschouwt deze vrouwen misschien niet als de helden, maar beschouwt hen zeker als essentiële karakters, en gebruikt hen misschien zelfs om kritiek te leveren op Awraham, de man van geloof. Sara en Hagar ontvangen niet Gods directe zegen, maar werken aan de vervulling ervan. Zonder hen zou Awraham geen erfenis hebben en Jisraëel geen verhaal. De Sunamitische zou de krachtigste kritiek op Awraham kunnen uiten, en dat zou de bedoeling van de rabbijnen kunnen zijn toen ze haar verhaal aan deze sidra koppelden. De Sunamitische vrouw onderwerpt zich, net als de dochters van Lot, niet aan de dood, maar zet zich in om te overleven. Haar verhaal getuigt, net als de verhalen van al deze vrouwen, van gigantische moederkracht en doorzettingsvermogen.

Als gelovige vrouwen herinneren de vrouwen van de sidra Wajera ons aan een geloof dat geen mensenoffers of de dood vereist, maar de behoeften en noden van het lichaam erkent en boven alles het leven dient.